

bed
L885 1494-9150

CATALOGUS

DER

SCHILDERIJEN EN OUDHEDEN,

AANWEZIG IN HET

STEDELIJK MUSEUM

TE

ALKMAAR,

DOOR

C. W. BRUINVIS,

Voorzitter der Commissie van Toezicht.

ALKMAAR,
HERM. COSTER & ZOON.
1885.

IST. GEN.

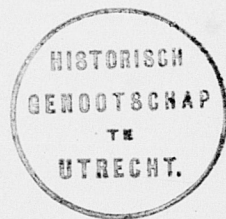
№ 2037

2037

CATALOGUS
DER
SCHILDERIJEN EN OUDHEDEN,
AANWEZIG IN HET
STEDELIJK MUSEUM

TE
ALKMAAR,
DOOR
C. W. BRUINVIS,
Voorzitter der Commissie van Toezicht.

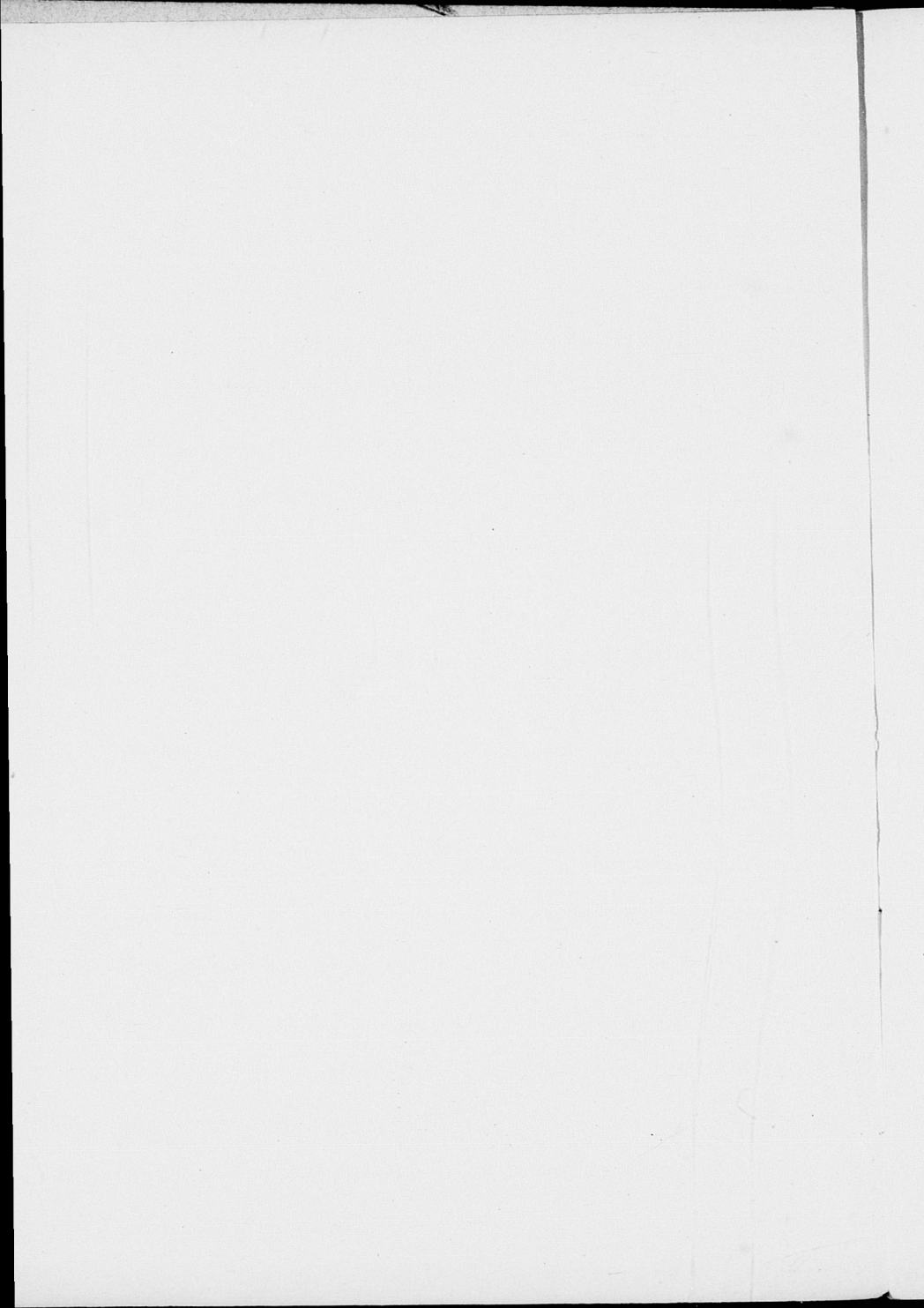
ALKMAAR,
HERM. CCSTER & ZON.
1885.

RIJKSUNIVERSITEIT TE UTRECHT

1783 7612

Het Stedelijk Museum te Alkmaar, geopend in 1874, omvat de volgende verzamelingen :

1. Schilderijen en Oudheden.
2. De oude en de nieuwe Bibliotheek (gedrukte boeken en gebonden handschriften).
3. De historisch-topografische Atlas van Alkmaar en omliggende gemeenten en de Polderkaarten.
4. (ongezegelde) Geschreven en (niet gebonden) gedrukte stukken.

Van de oude Bibliotheek verscheen in 1868 een bibliografische en wetenschappelijke Catalogus door dr. J. J. DE GELDER, van de nieuwe in 1880 een Catalogus, in 1884 een Supplement. Eene omschrijving der Schilderijen en Oudheden wordt in deze bladen aangeboden, een Catalogus van den Atlas zal bewerkt worden, zoodra aan de toezegging eener aanzienlijke vermeerdering is gevolg gegeven.

Bij de thans het licht ziende beschrijving is niet gevolgd wat men noemt eene wetenschappelijke indeeling, die wel hare voordeelen maar toch ook eigenaardige bezwaren met zich brengt. Verkieselijker kwam het voor, de voorwerpen overeenkomstig hunne soort bijeen te voegen, en de op Alkmaar betrekking hebbende in een register meer wetenschappelijk te rangschikken.

Naar het mededeelen van historische bijzonderheden is zoo veel mogelijk gestreefd, opdat ook deze Catalogus weder eenige bouwstoffen aanbrengt voor eene nog ontbrekende geschiedkundige beschrijving van Alkmaar.

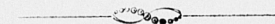
INHOUD.

	Bladz.
A. Schilderijen	1.
B. Graveerwerken	9.
C. Beeldhouwwerken en Gevelsteen	9.
D. Gebakken Steen	13.
E. Drinkschalen en Bekers	15.
F. Zegel-, Laken- en Medaille-stempels	17.
G. Noodmunten, Gedenk-, Begraffenis- en Gildepenningen. Draagteekens enz.	21.
H. Zegels :	
<i>a.</i> Van Vorsten en Heeren	26.
<i>b.</i> „ Geestelijken en Kloosters	29.
<i>c.</i> „ Steden, Dorpen enz.	31.
<i>d.</i> „ Regeerings- en andere Collegiën	31.
I. Vaandels en Banieren	33.
J. Krijgswapenen enz.	35.
K. Strafwerktuigen	37.
L. Varia :	
<i>a.</i> Alcmariana	38.
<i>b.</i>	42.

STELSELMATIGE RANGSCHIKKING

DER

ALCMARIANA.

De Stad als geheel.

Grondsgesteldheid L 1.

Platte grond B 1.

Profil A 7.

de Houten L 35.

Huizenbouw C 19—21, 29, D 1—14, L 3.

Versterking en verdediging.

Kennemerpoort A 11, C 5.

Boompoort A 12, 14, C 6, 7.

Schermerpoort A 15—17.

Hoogebrug A 15—17.

Bokkesluis C 13.

Roode toren L 2.

Artilleriehuis C 11.

Schutterij A 35—49, C 22, 23, E 1—8, F 42, G 16, 35—37,

I 3—14, J 4—12, L 10.

VI.

Beleg in 1573 A 3-6, G 1, H 29, I 1, 2, J 1-3, L 2,
29, 30.

Regeering en Justitie.

Stadshuis A 30, 52, C 18, L 5.
Stads-zegels F 1-3, H 55-57.
Vroedschap F 39, G 2, 3, L 9.
Onderprefect F 9, 10, 14.
Maire F 11, 12.
Burgemeesteren C 9, F 8.
Boden G 41, 42.
Weeskamer F 4.
Scheepenen A 24-26, C 28, H 77, 79.
Comité van justitie H 80.
Strafwerktuigen K 1-5.
Commissie van Inkwartiering F 16.
Belastingen F 13, 15.
Sassershuisje A 15-17.
Nachtwacht L 22, 28.
Brandweer G 17, 18, L 23, 24.
Straatverlichting L 25, 26.
Stads-timmerwerf C 9.
Houtvester L 27.

Handel en Nijverheid.

Waag A 10, C 3, 4, L 4.
Waagrecht H 29.
Kaasdragers G 15.
Zakkendragers A 71-73.
Zakkendragershuis C 12.

VII.

Gilden C 25, H 28.

Baandersgild E 14, G 14.

Chirurgijngild H 23, 71, L 17.

Doctoren en apothekers L 18.

Collegium Medico-Pharmaceuticum H 82, J 11, 12, L 19.

Pharmacopoea B 2, 3.

Hortus G 19.

Commissie van Geneesk. Toevoorzicht F 18, L 20.

Geneeskundige School F 19, L 21.

Goud- en zilversmidsgild G 35.

Goud- en zilversmeden L 16.

Keurkamer F 41.

Gruttersgild L 15.

Lakenkoopersgild G 13.

Lakenfabricatie F 22—38.

Schildersgild G 10—12.

Schilders-begrafenisfonds G 43.

Schoenmakersgild G 9.

Runmolen A 15—17.

Bierstekers C 14.

Boekdrukker H 74.

Mandenmaker L 11.

Schippershuis A 76, L 13, 14.

„De Hollandsche Tuin” C 15.

„Het Schelvischje” A 13, 14.

„De Toelast” G 23.

Lengtemaat L 39.

Posterij H 81.

Godsdienst en Liefdadigheid.

Kloosters H 44, 49, 51, 53, 78.

Noordhollandsche Synode E 10.

VIII.

Groote kerk A 8, 9, L 6.
Gezellen van het koor H 51.
Vicarie op het S. Nicolaas-altaar H 36, 52.
Kapel L 7.
St. Franciscus-kerk E 13.
Evang.-Luthersche gemeente E 12, F 7.
Remonstr.-Gereformeerde kerk L 8.
Provenhuis van Palinc A 54—59.
Provenhuis der vijf wonden C 26, 27.
Capellaniehuis van Rufus H 78.
Burgerwees- en Huisarmenhuis C 8, F 5, 6, H 28, 34, L 12.
Pesthuis C 10.
Diaconie G 20—22.
Diaconiehuis K 6.
Bank van Leening C 16, F 17.

Genootschappen.

Boogschutterij A 29, E 16, 17, G 24—29, I 15, 16.
Natuur- en Letterk. Genootschap H 83.
Afdeeling van „V. W.” H 84.
Rederijkerskamer „Bilderdijk” F 40, G 6, 32.
Liedertafel „Arion” G 30, 31, I 17.
Muziekgezelschap „Harmonie” G 33.
„Nut en Vermaak” H 85.
2e. Sectie van het Metalen Kruis I 18.
Ontzetverenigingen G 34, H 86.

Eenige Gebeurtenissen.

1573. Beleg. Zie Versterking en Verdediging.
1581. Het waagrecht aan de stad geschonken. H 29.

IX.

1614. Het Venetiaansche Eiland bevolkt. C 14.
1658. Zeeslag in de Sont. Het schip Alkmaar. A 23.
1760. De Kapel door brand verwoest. L 7.
1773. Tweede eeuwgetijde van het beleg. G 4.
1783—87. Patriottische beweging. A 74.
1784. Nieuwe wapening der schutterij. J 10.
1785. Uitreiking van geschenken aan de schutterij. G 35, I 5—8,
J 11, 12.
1795. Vrijheidsfeest. B 4.
1811. Komst van Keizer Napoleon. L 31.
1813. Afschudding van het fransche juk. A 53.
1814. Komst van den Souvereinen Vorst. L 31.
1873. Derde eeuwgetijde van het beleg. Komst van Koning
Willem III. C 1, 2, G 5, 40, I 19—24, L 32—34.
1876. Het gedenkteeken van 1573 onthuld. C 1.

Omgeving der Stad.

- Bergen H 32, J 16.
Broek op Langedijk B 8.
Huis ter Coulster C 17.
Domeinen buiten Alkmaar H 73.
Egmond H 33.
Abdij van Egmond A 18, 19, D 16, H 40—43.
Slot te Egmond A 20.
St. Willebrordusklooster te Heiloo H 49.
Oudorp A 3, J 3.
Kasteel Nieuwburg D 15.
Schermmeer A 7, H 67.
Vroon B 5, L 48.
Vroonermeer B 6, 7.

**In de omschrijving der Alemariana genoemde
personen, te Alkmaar geboren zijnde
of aldaar gewoond hebbende.**

Burgemeesteren: H. Daey C 9.

Jr. G. van Egmond van der Neyenburg C 6, 7, H 34.

N. van Foreest van Petten L 31.

J. van Oudensteyn C 6, 7, 9.

P. Claess. Palinc A 54.

J. Schooff C 9.

P. Sijms C 6, 7.

F. van Teylingen A 27.

Mr. N. Vrijburch C 6, 7.

W. Winder C 9.

Secretaris: P. Schagen C 9.

Scheepenen: Jan Arijaen, Claes Claess. H 78.

Rentmeester der domeinen buiten Alkmaar: J. Schooff H 73.

Rentmeester der abdij van Egmond: Willem Andries H 43.

Officieren der Schutterij:

C. Jz. Groot E 3.

A. Dz. de Jong A 45.

J. Cz. Kinnemaet J 6.

H. Wz. Moutmaker A 45.

B. van Rietwijk A 39.

K. Stoop A 41.

N. Vrijburch E 3.

Praeceptor der latijnsche school: C Buisman G 7.

Predikanten: J. Hiole E 10, H. van Olphen G 8.

Priesters: H. Booten E 13.

Dirk Harke H 49.

Jan Harkens, Volpert Scult H 51.

Stichter eener vicarie: Jacob Mathijssoen H 36, 52.

XI.

Stichters en begunstigers van een provenhuis:

P. Claess. Palinc A 54.

Josina Palinc—van Forceest A 55.

A. W. van Outshoorn A 56—58.

Wilhelmina v. Outshoorn-Palinc A 59, 60.

Weldoener van het Burgerweeshuis, de Herv. Diaconie en de

Groote kerk: Wolbrand Geleinsz. de Jong A 22, 51.

Oprichter van een begrafenisfonds: P. Wigtman Hz. G 43.

Een man van de daad in 1813: Hannes Douwes A 53.

Schilders en graveurs:

W. Bartius A 46.

J. de Bleyker A 34.

B. G. ten Berge A 53.

C. Drebbel B 1.

S. Eikelenberg B 6, 7.

H. D. Kruseman van Elten L 57.

Cesar van Everdingen A 30, 47—49, 51.

C. van der Heck A 24—26.

J. P. van Horstok A 74, B 4, 8.

R. A. Persijn B 5.

P. Plas A 33, L 56.

C. J. L. Portman A 29.

G. Rondhout A 12—17.

P. Spont J 11, 12.

J. van Stadloon G 12.

C. van der Woude A 11.

Zacharias Paulusz. U 44, 45.

Geneesheeren: G. Breemburch H 71.

J. van den Bergh J 11.

IJ. du Bois Hoolwerf G 19.

C. Gz. Coornhert H 87.

G. Hoefman, B. Lulius J 11.

Apothekers: G. Croll, J. Gorter, J. H. Ruys J 11.

W. Schut H 82.

XII.

Boogschutters: J. Helling v. d. Berg, J. Helling, S. C. S. Holland, C. Koeman, T. H. de Lange, J. Bakker Schut, A. J. Stikkel, C. de Veer G 24.

Stads-drukker: J. Maagh H 74.

Stads-timmerbaas: A. van Panders L 35.

Lijst van geschonken voorwerpen

DOOR

G. H. Arbous D 13.

J. A. v. d. Berg L 42, 46.

J. J. Boogh L 41.

P. Az. Bosman L 39.

H. Bossert G 30, I 17.

J. Brongers C 29.

S. Bruin I 18.

C. W. Bruinvis A 12, 13, 15, 19, 20, G 6, 40, L 56, 59.

Burgerweeshuis (Regenten van het) A 51, F 5, 6, H 34.

S. C. Coster B 4.

W. F. du Croix C 10, 30.

B. D. van Dam D 2.

Diaconiehuis (Regenten van het) K 6.

H. F. W. Grottendieck L 40, 58.

H. v. d. Hagt G 39.

J. v. Heerden G 14.

B. J. Hoogvorst G 11.

dr. D. Hulst D 18.

C. Kater Cz. L 51.

A. Kläsener L 52.

J. A. Klaverweyden L 11, 25.

J. C. Koorn J 13.

XIII.

T. L. Koorn F 42.
J. Kuys C 20.
A. P. Luyt C 25.
H. Lijnbach L 14.
J. Masdorp H 50, L 38.
D. Nierop D 14.
J. Nuhout v. d. Veen G 38.
N. N. A 14, 17.
N. N. G 3.
N. N. L 43.
F. H. Ringers L 47.
J. Ringers C 19.
J. Spijkerman L 49.
J. Spijkman C 21.
Wed. A. J. Stikkel—Helling G 28, 29.
F. Stracké C 1.
W. F. v. Tellingen C 26.
J. J. Tesselaar C 15.
jr. D. C. de Dieu Fontein Verschuier v. Heiloo A 11.
A. W. Vervloet C 16.
F. Vester C 17.
J. Vogelesang G 15.
C. de Way A 76.
A. Willet A 27.
Eenige ingezetenen A 33, 34.

Lijst van in bruikleen gegeven voorwerpen

DOOR

de Boogschutterij van S. Sebastiaans-doelen A 29, E 16, 17,
G 24-27, 36, 37, I 15, 16, J 7, 8.
de Evang.-Luth. Gemeente E 12, F 7.

XIV.

De Nederd.-Herv. Gemeente E 10, 11.

„ Remonstr.-Geref. „ H 87, L 8.

H. W. Holsmuller L 50.

C. v. d. Pol E 14.

het Provenhuis van v. Nordingen A 21, 28, 31, 32, E 9.

het Provenhuis van Palinc A 1, 50, 54-70, 77, L 36, 37.

de Rederijkerskamer „Bilderdijk” F 40, G 6.

het Schilders-Begrafenisfonds G 43.

De Vereeniging tot viering van den gedenkdag van Alkmaars

Ontzet in 1573 enz. A 53, 75, B 5-8, C 2, 27, D 6-12,

15-17, E 13, F 4, G 3, 4, 9, 10, 12, 13, 15, 17, 19-23, 31-34,

H 23, 32, 33, 36, 39, 40, 43, 52-54, 67, 71-86, I 2, J 3,

4, 6, 14-17, L 3, 7, 30, 45, 48.

het Roomsch-Catholiek Weeshuis A 2.

Gedurende het afdrucken van den Catalogus zijn nog ontvangen van den heer M. COHEN STUART, in bruikleen: een met bloemen en vruchten gebeeldhouwde houten gangbank, en ten geschenke: blaker met domper en snuiter van geel koper; en voorts in het museum geplaatst 2 in steen gehouwen cartouches met ANNO — 1582, afkomstig van den noordelijken zijgevel van het waaggebouw.

A. Schilderijen.

1. Trypticon: De Moedermaagd bidt het kind Jezus aan, gadeslagen door Jozef. Op de deuren: SIET EEN MAECHT SAL ONTFANGEN ENDE BAREN EEN SONE. ENDE SYNEN NAEME SAI GHEHEETEN WORDEN EMANVEL. ESAI CAP. VII.

Eigendom van het Provenhuis van Paline.

2. Dito: op het middenstuk de aanbidding door de wijzen uit het Oosten, op de deuren Christus geboorte en de vlucht naar Egypte.

Eigendom van het R. C. Weeshuis.

3. Belegering van Alkmaar door de spanjaarden in 1573, geschilderd in 1598 voor den S. Jorisdoelen. Gezicht in vogelvlucht. Op den voorgrond Oudorp, het hoofdkwartier des vijands, de bouwval van het carmelietenklooster en de steenplaats; in het verschiep achter de stad de duinstreek, van Egmond tot Haarlem.

In eene cartouche leest men:

*Anno 1573. den 21 Augusti heeft het spaensch gewelt
door strenghe belegeringh Alkmaer vast besloote
voorwelke 121 Vendelen, en 550 Ruyters sij getelt
20 groue Stucken op den 18 Septemb. geuelt
en opt zwackste de Stadt benout met 2036 scoote
vierdalf uyre aen 4 oorde door stormingh bestoote
Zijn afgeslaeye door ontret 1300 burgers en 4 vendel
Souldaten crachtich*

en den 8 Octob. vertrocken, loff en danck sij Godt Almachtich.

4. Dito, geschilderd in 1580 voor den S. Sebastiaans-doelen. Gezicht genomen van den noordkant der stad, nabij den versterkten meelmolen. Onder op de schilderij eene afbeelding

van een der 5 stormbruggen, door den vijand bestemd om over de stadsgracht den vestingwal te bereiken.

In eene cartouche staat:

*Alle die dit aenschout » jonck ende oudt » die hier comen beneuen
Hier siet ghy clær » tbeleg van Alckmaer » en die storm naet leuen
Gheconterfeijt » twort v gesejt » soe die doen lach waerachtich
Die die burgers noch knechte » cloeck int vechte » niet wilde op geuen
Maer weder stonde » hoort myn vermonde » de viande seer crachtich
Waer of » met lof » te bedanken staet die beschermmer almachtich*

in een tweede:

*Opte 21e augusti vstaet den sin » Heeft don frederich Alckmaer
gaen berennen
Dat daer niemant mocht vuyt of in » 2036 schoten wilt bekennen
Heeft hy op de 18 septembris ghaen seane » En stormde 4 dalf
vuiet op die stadt
Of geslagen synde ghingen syt wenne » Opte 20e septembris schote
sy 700 schote pladt
En stonden weder om te stormen radi » Maer en dorsten niet weder
an comen
Opte 8e octobris vtrocken sy dat » Open ghingen poorten en bomen.
Pieter Aerians*

en bij de afbeelding der tonnebrug:

*Dit is een stormbrugghe naert leuen geconterfeijt »
Die burghers haelde sulck een binnen d stede
Van welcke die spangiaerts 5 hadden bereyt »
Van C voeten lang 5 voet-hoogh en X voet brede. Añ 1573.*

5. Dito, pendant van het vorige stuk. Gezicht op de zuidzijde der stad, genomen uit het spaansche kamp aan de Nieuwpoort.
6. Tafereel van de bestorming der stad op 18 September 1573, geschilderd door J. W. A. Hilverdink. na zijn overlijden uit

bijdragen van Koning en volk van de weduwe aangekocht en aan de stad geschonken, 1854.

7. Gezicht op Alkmaar, van de oostzijde, uit de nog onbedijkte Schermeer, geschilderd in 1638 door H. Vroom te Haarlem, voor / 300.-- Het stuk hing vroeger in de Schepenskamer.
8. De Groote Kerk van binnen, ziende op het groote orgel.
9. De noordergang in dezelfde kerk, door J. Bosboom.
10. Het waaggebouw, vóór de vergrooting van het marktplein in 1681.
11. De Kennemerpoort, gebouwd in 1630-32 (gesloopt in 1867), met de houten hamei en den in 1688 weggedolven middensingel, in 1689 geschilderd door C. v. d. Woude.
Geschenk van den heer jhr. D. C. de Dieu Fontein Verschuir van Heiloo.
12. De Boompoort, gebouwd in 1581, met het wachthuis, het rinket, geplaatst in 1725, en de leugenbank of het lawaaihuisje (wachtplaats voor de passagiers der veerschepen).
13. Het Zeglis, met het logement „het Schelvischje.”
14. De Boompoort en het Zeglis. De voorstellingen der beide vorige nummers vereenigd.
15. De Hoogebrug, herbouwd 1714, de runmolen, herbouwd 1657, het sassers- of boomhuisje, de Schermerpoort, herbouwd 1661, het daarvoor in 1712 geplaatste rinket en de molen „de Zwart.” herbouwd 1650.
16. Als voren.
17. Als voren.

De nummers 12—17 zijn van het laatst der vorige eeuw en geschilderd door O. Rondhout. De runmolen is afgebroken in 1808, de Boompoort in 1816 vervangen door eene andere (gesloopt in 1865), de Hoogebrug, met uitzondering van een der steenen hoofden, verdwenen bij de graving van

het Groot Noordhollandsch Kanaal, de Schermerpoort afgebroken in 1854, „het Schelvischje” omstreeks 1860, de molen „de Zwart” verbrand in 1874 (sedert herbouwd), het rinket der Boompoort weggeruimd in 1876 (Zie C 6 en 7).

Nummers 12, 13 en 15 zijn geschenken van den heer C. W. Bruinvis, 14 en 17 van een ongenoemde.

18. De Abdij van Egmond, verwoest in 1573, en de daarachter staande Buurkerk, door G. Berkhout, 1678.
19. Als voren, door J. van Croos, 1681.
20. Het Slot te Egmond aan den Hoef, in brand gestoken 7 Juni 1574 en voor afbraak verkocht in 1798 op één toren na, die in 1836 is gesloopt; door J. van Croos, 1681.
Ns. 19 en 20 geschenken van den heer C. W. Bruinvis.
21. Haarlem, van het Zuider-Buitenspaarne gezien.
Eigendom van het Provenhuis van v. Nordingen.
22. Retourvloot van 12 schepen, ter reede van Batavia, onder bevel van Wolbrand Geleinsz. de Jong den 7 Augustus 1640 in het vaderland aangekomen (zie A 51).
23. Zeeslag in de Sont, 1658, door W. v. d. Velde. Het schip Alkmaar, onder bevel van kapitein de Groot, nam deel aan dezen scheepsstrijd.
24. Salomo's eerste recht, geschilderd in 1616.
25. Justitie van Graaf Willem III over den baljuw van Zuidholland, die aan een boer eene koe ontstolen had, geschilderd in 1618.
26. Koning Cambyses doet den zoon van den onrechtvaardigen rechter plaats nemen op den met het vel van zijn ter dood gebrachten vader bekleeden stoel, geschilderd in 1620.

De nummers 24, 25 en 26, van C. van der Heck, versierden vroeger de Schepenskamer en tot 1879 de gehoorzaal der arrondissements-rechtbank.

27. „De familie van den burgemeester van Teylingen,” geschilderd in 1623 door P. de Grebber. Floris van Teylingen was burgemeester van Alkmaar in 1620. 21, 23 en 24 en vermoedelijk kleinzoon van zijnen naamgenoot, wiens mannelijk gedrag in 1573 de burgerij deed stand houden.
Geschenk van den heer A. Willet, te Amsterdam.
28. Heilige familie. door G. Honthorst, 1632.
Eigendom van het Provenhuis van v. Nordingen.
29. Sint Sebastiaan. in 1849 door den te Alkmaar wonenden schilder, C. J. L. Portman, vereerd aan de Kon. Boogschutterij van St. Sebastiaans-doelen.
Eigendom dezer schutterij.
30. Lycurgus toont. in het voorbeeld van een jachthond, de gevolgen der opvoeding, door Cesar van Everdingen, overl. te Alkmaar in 1678. Voormalig schoorsteenstuk der in 1656 verbouwde „Prinsenkamer” in het stadhuis.
31. Zeevisch.
32. Riviervisch.
De nummers 31 en 32, van een onbekenden meester, behooren aan het Provenhuis van v. Nordingen.
33. Schaapsstal door P. Plas, te Alkmaar geb. 2 Maart 1820, overl. 1 October 1853.
34. Bloemstuk door J. de Bleyker, te Alkmaar geb. 28 Jan. 1813, overl. 11 Maart 1862.
De nummers 33 en 34 zijn in 1881 geschonken door eenige ingezetenen.
35. Een rot schutters van 11 man met den kasteleinsjongen. 12. Koppen Laatst der 16e eeuw.
36. Officieren en vaandeldragers der jonge schutterij en kastelein van den Nieuwen doelen in 1593. 13 Koppen. De stafdrager is Harpert Rembrandsz., overl. 1603.
37. Officieren, vaandeldragers en trompetter der oude schutterij en kastelein van den Ouden doelen in 1597–1600. 16 Koppen.

38. Officieren en vaandeldragers der jonge schutterij in 1605. 10 Koppen.
39. Als boven der oude schutterij met kasteleinsjongen in 1606. 10 Koppen. Een der vaandeldragers is Boudewijn van Rietwijk.
40. Officieren en vaandeldragers der jonge schutterij in 1611. 12 Koppen.
41. Officieren en vaandeldrager der oude schutterij met kasteleinsjongen in 16.. 12 Koppen. De stafdrager is K. Stoop.
42. Officieren en vaandeldragers der jonge schutterij (witte en groene vendels) in 16.. 13 Koppen.
43. Als boven (witte en groene vendels) in 16.. 12 Koppen.
44. Officieren en vaandeldragers der oude schutterij (roode en blauwe vendels) en kastelein in 1621, door Zacharias Paulusz., die er f 195,— voor genoot. 14 Koppen.
45. Officieren en vaandeldragers derzelfde schutterij in 1629, mede door Z. Paulusz. 7 Koppen.

De schilder genoot voor dit stuk, dat voor den schoorsteen in de kapiteinskamer werd geplaatst, f 140. De afgebeelde kapiteins waren Hendrik Willemsz. Moutmaker en Adriaen Dirksz. de Jong.

46. Als voren in 1634 door Willem Bartius. 14 Figuren. De schilder genoot f 225, de lijst kostte f 90.
47. Officieren der . . . schutterij in 1641, door Cesar van Everdingen. 12 Figuren.
48. Officieren en vaandeldragers der oude schutterij in 1659, door denzelfde. 14 Figuren.
49. Als boven der jonge schutterij in 1659, door denzelfde. 14 Figuren.
50. Portret van Prins Willem I. Opschrift: GVILL. A NASS. AVRA. PRINCEPS. Ao. 1583.

Eigendom van het Provenhuis van Palinc.

51. Afbeeldsel ten voeten uit van Wolbrand Geleinsz. de Jong, in der tijd buitengewoon Raad van Indie en directeur van den handel in Perzie, opgevoed in het burgerweeshuis te Alkmaar; in het jaar van zijn overlijden aldaar, 1674, geschilderd door Cesar van Everdingen, voor f 200. Bijzonderheden over zijn leven en nalatenschap worden gevonden bij C. P. Bruinvis, *Beschrijving der Schilderijen enz. in het Burgerweeshuis te Alkmaar*, bl. 25—53.

Geschenk van regenten van het Burgerweeshuis.

52. Portret van den Stadhouder Prins Willem III, Koning van Engeland, geschilderd door J. H. Brandon, 1699, voormalig schoorsteenstuk der kleine raadzaal in het stadshuis.
53. Portret van Hannes Douwes, door B. G. ten Berge, 1863. Douwes, geb. te Ter Kappel in Friesland, overl. te Alkmaar 15 Aug. 1866, beklom den 26 November 1813 den Waagtoren buitenom en plaatste daarop de nationale vlag. Bij het halve eeuwgetijde van 's Lands herstelling, te Alkmaar gevierd den 17 November 1863, heesch hij vlag en wimpel omhoog en ontving hij vele blijken van belangstelling.

Eigendom der Ontzetvereniging.

54. Portret van Pieter Claess. Palinc, ridder van Jerusalem, vroedschap en meermalen burgemeester van Alkmaar, overl. aldaar 21 Maart 1546.

55. Dito van zijne vrouw Josina van Forceest, overl. 28 Febr. 1541.

Palinc en zijne vrouw breidden bij hun testament van 5 October 1540 het door hen voor 7 vrouwen op den Geest gestichte provenhuis uit tot eene woning voor 12 vrouwen. Zij zijn begraven in het schip der Groote kerk, onder eene koperen grafplaat (nu in het zuiderkruis), afgebeeld in de *Kronijk van het Hist. Genootschap te Utrecht*, jaarg. 1859.

56. Dito van Andries Willem van Outshoorn, schoonzoon van

- P. Cl. Palinc, geschilderd in den trant van Maarten Heemskerk.
57. Dito van denzelfde.
 58. Als voren AETATIS SVAE 55.
 59. Dito van zijne vrouw Wilhelmina Palinc, geschilderd in den trant van Maarten Heemskerk.
 60. Dito van dezelfde, AETATIS SVAE 64, geschilderd in 1563.
 61. Dito van Maria van Egmond v. d. Nijenburg, AETATIS SVAE 45, geschilderd in 1601.
 62. Dito van Foreest (mansportret)
 63. Dito van Boshuizen (vrouwenportret), AET. SVAE. 41, geschilderd in 1581.
 64. Mansportret.
 65. Dito
 66. Dito.
 67. Dito.
 68. Vrouwenportret.
 69. Dito.
 70. Dito AET. SVAE 29, geschilderd in 1590.
- De nummers 54-70 eigendom van het Provenhuis van Palinc.
71. Overlieden van het Zakkendragersgilde, 1643. 2 Koppen.
 72. Als voren, 17e eeuw. 7 Koppen.
 73. Als voren, 18e eeuw. 7 Koppen.
 74. Zinnebeeldige voorstelling op de patriottische beweging te Alkmaar, 1783-1783, geschilderd op zijde, vermoedelijk door J. P. van Horstok.
 75. Geschilderde glasruit met het stadswapen 1603, afkomstig uit een huis aan de Doelenstraat.
- Eigendom der Ontzetvereniging.
76. Dito uit het voormalige Schippershuis, met scheepjes en onderschrift: *Sybrant Cornelisz. Brasser. Out deken. 1736.*
Geschenk van den heer C. de Way.

77. Twaalf houten bordjes, met geschilderde voorstellingen van de maanden en omschriften. Beschreven in den *Nederl. Kunstbode* van 20 Sept. 1879.

Eigendom van het Provenhuis van Paline.

B. Graveerwerken.

1. Koperplaat. Platte grond van Alkmaar in 1597 door C. Drebbel. Afgedrukt in Boomkamp, *Alkmaar en zijne geschiedenissen*.
2. Dito. Titelprent der Pharmacopoea Alcmariana, door A. v. d. Laan naar S. v. d. Meulen. De editio secunda verscheen in 1726, de eerste in 1723 (?)
3. Tien dito. *Tabulae Characteres qui apud Medicos Auctores vulgo occurrunt*, opgenomen in genoemde Pharmacopoea.
4. Dito. Het vrijheidsfeest te Alkmaar, gevierd 22 Maart 1795, door W. Kok naar eene teekening van J. P. van Horstok.
Geschenk van den heer S. C. Coster.
5. Dito. Klokje, kruis en zegel van Vroon, door Regnerus a Persijn.
6. Dito. Platte grond van de Vroonermeer vóór de bedijking.
7. Dito. De Vroonermeer na de bedijking.
De nummers 7 en 8 vervaardigd naar teekeningen van S. Eikelenberg, zijn afgedrukt in zijne *Gedaante en gesteldheid van Westfriesland vóór 1300*.
8. Dito. Brand te Broek op Langedijk, 10 April 1793, door C. Brouwer naar eene teekening van J. P. v. Horstok.
De nummers 5—8 zijn eigendom der Ontzetvereniging.

C. Beeldhouwwerken en Gevelsteen.

1. Victoria, in pleister, door F. Stracké te Amsterdam. Model van het in 1876 onthulde gedenkteeken ter vereeuwiging van

het beleg en ontzet van Alkmaar in 1573, geplaatst in het plantsoen, tusschen de door de spanjaarden het meest aangevallen punten, de Friesche poort en den Rooden toren. Het beeld staat met het gelaat naar Oudorp, het hoofdkwartier van het spaansche leger, gericht, de rechterhand is opgeheven, de linker draagt een gelauwerd zwaard.

Geschenk van den vervaardiger.

2. Eerste ontwerp, in pleister, door Joh. Grave te 's Hertogenbosch in 1872 vervaardigd voor een gedenkteeken van Alkmaars beleg en ontzet, verzinnelijkende de woorden van Motley: „Hier hield de genius der vrijheid stand.”
- Eigendom der Ontzetvereniging.
3. 4. Twee beelden, de gerechtigheid en de vrede, gestaan hebbende op den oostelijken gevel van het waaggebouw, opgetrokken in 1582, herbouwd in 1884.
5. Krijgsmansbeeld, gestaan hebbende op den gevel aan de waterzijde der portierswoning, nevens de in 1632 gebouwde en in 1867 afgebroken Kennemerpoort.
6. 7. Twee beeldgroepen, gestaan hebbende op de beide zuilenparen van de in 1725 opgerichte, in 1876 weggeruimde hamei der Boompoot [de wapens der 4 burgemeesters jr. G. v. Egmond v. d. Nijenburg, P. Sijms, J. v. Oudensteyn en mr. Nicolaas Vrijburg zijn gedurende de revolutie in het laatst der vorige eeuw weggehakt].
8. Beeldgroep, gestaan hebbende boven de in 1658 gemaakte waterpoort van het Burgerweeshuis, aan de Nieuwesloot, en van 1818 tot 1867 boven de poort van dergelijke stichting aan de Gasthuisstraat.
9. Schoorsteenstuk in marmer, met de wapens van Alkmaar en van de 4 burgemeesteren Jacob v. Oudensteyn, Hendrik Daey, Johan Schooff en Willem Winder en den secretaris

- Pieter Schagen in 1723, geplaatst geweest in de voormalige zaterdagsche burgemeesterskamer op de stads-timmerwerf.
10. Drie gevelsteen en een stuk cordonband, afkomstig van het Pesthuis aan de Paternosterstraat, gebouwd in 1607, sedert 1780 tot kazerne gebezigd en afgebroken in 1816. Op den grootsten steen eene ziekenzaal, met het onderschrift: BESET. MET. PESTES. PLAGEN. WORDEN. YR GEDRAGE, op de beide kleinere ANNO en 1607, op den cordonband: PESTE. CORREPTIS. SVBSIDIO EXTRVCTVM.
 11. Acht gevelsteen en z., afkomstig van het Artilleriehuis aan de Doelenstraat, gebouwd in 1604, afgebroken in 1863.
 12. Vijf gevelsteen en, afkomstig van het Zakkendragershuis, gestaan hebbende tusschen het Luttik-Oudorp en het Heilige Land, gebouwd in 1643, ter wille der graving van het Groot-Noordhollandsch Kanaal afgebroken in 1821.
 13. Drie wapen- en jaarsteen en afkomstig van de in 1666 gebouwde, in 1877 gesloopte Bokkesluis.
 14. Gevelsteen met het opschrift: ALS MEN 1614 SCHREEF MEN ONS AL HIER OP DIT EYLANDT DREEF, afkomstig van het noordelijk hoekhuis van het toen bevolkte Venetiaansche Eiland, waarop de bierstekers gelast werden te wonen.
 15. Gevelsteen, van 1677 tot 1878 geplaatst geweest aan de herberg „de Hollandsche Tuin,” bij de Kwakelbrug.
Geschenk van den heer J. J. Tesselaar.
 16. Twee toogstukken van den voorgevel van een in 1877 herbouwd perceel aan de Koorstraat, van 1843 tot in 1874 gediend hebbende voor Bank v. Leening, vroeger tot jongens-kostschool.
Geschenk van den heer A. W. Vervloet.
 17. Gevelsteen, in 1875 gevonden in de Heilooërvaart, vermoedelijk afkomstig van het Huis ter Coulster.
Geschenk van den heer F. Vester.

18. Afgietsels van vier der acht draagsteen en onder den omloop van den stadshuistoren.

Geschenk van den heer W. F. du Croix.

19. Vijf draagsteen en met saterkopen, van een in 1569 gebouwd en in 1875 afgebroken gevel van een huis aan de Langestraat, over den stadshuistoren.

Geschenk van den heer J. Ringers.

20. Draagsteen, afkomstig van den in 1879 herbouwden gevel van het huis „Markzicht” aan de Houttilstraat. Dergelijke consôles droegen achtkante gemetselde pijlertjes, waarmede de trapjes van den gevel geflankeerd waren.

Geschenk van den heer J. Kuys.

21. Draagsteen met saterkop, van een gevel, gestaan hebbende aan de Nieuwesloot, tegenover het Hof.

Geschenk van den heer J. Spijkman.

22. 23. Twee fragmenten van de lijst, waarin vroeger geplaatst is geweest het in 1659 door Cesar van Everdingen voor den Nieuwen doelen geschilderd schutterstuk.

24. Spiegellijst met het stadswapen.

25. Zolderrozet met het omschrift: AL. DATMER. SIET. OF. SPRECKT
 . . . TIS. ONDER. DEESE. ROOS. BEDECKT . . . 1568, afkomstig uit de „raadzaal” van het z. g. Koning-Willems-huis, gestaan hebbende op den hoek van de Pieterstraat en de Paardensteeg, vermoedelijk in de 16e eeuw gediend hebbende tot een der gildehuizen.

Geschenk van den heer A. P. Luyt.

26. Twee balksleutels met busten, uit het „provenhuis der vijf wonden Christi,” gestaan hebbende op den hoek van de Langestraat en de Hoogstraat.

Geschenk van den heer W. F. v. Tellingen.

27. Twee dito van een puibalk uit hetzelfde gesticht.

Eigendom der Ontzetvereniging.

28. Houten justitia-beeldje , afkomstig van de vroegere vierschaar in het stadshuis.
29. Twee houten consôles, met meerdere geplaatst geweest onder de puibalk van een huis op het Verdrunkenoord, over de vischmarkt.

Geschenk van den heer J. Brongers.

30. Afgietsels van drie hoofden, voorkomende in het lijstwerk op de voormalige polderkamer in het stadshuis.

Geschenk van den heer W. F. du Croix.

D. Gebakken Steen.

1. Gefigureerde mopsteen, waarop 2 krijgslieden 2 gevangenen leiden, terwijl nog een soldaat staat achter een jongen, die een mandje draagt. De gevangenen hebben tulbanden op het hoofd, overigens komt de teekening overeen met die bij v. Wijn, *Huisz. Leeven*, 1e deel, bl. 615. Gevonden bij het dempen der Keetkolk, 1880.
2. Dito, waarop 2 krijgslieden eene gevangene vrouw voeren naar een hen wachtenden man; terzijde een jongen met mandje en daarachter nog een persoon. Afkomstig uit een huis aan de Wijde Krebbesteeg.

Geschenk van den heer B. D. v. Dam.

3. Fragment van een dito, waarop 2 krijgslieden eene gevangene vrouw voeren tot een staanden en een zittenden man; nevens de soldaten nog eene vrouw.

Eene steen tot dezelfde serie als de 3 vorige behorende, maar wederom anders van teekening, is afgebeeld bij v. Loon, *Aloude Hollandsche Historie*, 1e. deel, bl. 155.

4. Gefigureerde mopsteen (haardsteen), waarop S. Joris met den draak, afkomstig uit het in 1876 afgebroken huis „de Vuurtoeren,” gestaan hebbende bij de Monnikenbrug.

5. Dito, met 2 koningshoofden in ruiten en 15 . . , gevonden bij het dempen der Keetkolk.
6. Dito, als de vorige, met 153 .
7. Dito, als de vorige, met 1561, afkomstig van een vuurhaard van een in 1816 afgebroken gebouw van het voormalige S. Catharina-convent.
8. Dito, met 2 ongekroonde hoofden in ruiten, afkomstig uit een in 1867 afgebroken huis aan de Korte Nieuwesloot, nu Diligentia.
9. Dito, als de vorige.
10. Dito, met één koningshoofd in ruit, tusschen 2 halve ruiten met rozetten.
11. Dito, met dierkop in ruitvormig ornament.
12. 2 Dito, met dierkop in rond ornament.
Nummers 6 tot 12 eigendom der Ontzetvereniging.
13. Dito, met naakte man en vrouw (Adam en Eva), elk met planten nevens zich in een poortje, afkomstig uit een huis aan de westzijde der Doelenstraat.
Geschenk van den heer G. H. Arbous.
14. Verglaasde tegel met een burg en het jaartal 1561, gevonden bij het afbreken eener woning aan de Oudegracht, bij het Kweeren.
Geschenk van den heer D. Nierop.
15. Mopsteen, afkomstig van de fundamenteën van het kasteel Nieuwburg, te Oudorp, gesticht 1286, verwoest 1492.
16. Geprofileerde steen, afkomstig van de abdij van Egmond.
17. Kannetje, gevonden in het terrein der abdij van Egmond.
De nummers 15, 16 en 17 zijn eigendom der Ontzetvereniging.
18. Jacoba-kannetje.
Geschenk van den heer dr. D. Hulst.
19. Zittende eenhoorn? (waarvan de kop ontbreekt), houdende een schild met naamteeken.

20. Vorm, onbekend waarvoor dienstig. Even als het vorige nummer gevonden in den grond van het voormalige S. Catharina-convent.

E. Drinkschalen en Bekers.

1. Zilveren gedreven drinkschaal, afkomstig van de jonge schutterij. In het midden der schaal een medaillon met de voorstelling van Diana en Acteon (?), waarom 3 door vruchtornement gescheiden cartouches, met afbeeldingen van een leeuw, een paard en een stier.
2. Dito, afkomstig van dezelfde schutterij. Het medaillon bevat de voorstelling van Venus bij het lijk van Adonis, en in de cartouches zijn aangebracht de afbeeldingen van een olifant, een giraffe en een zwijn. In den voet is een plaatje bevestigd, waarop gegraveerd de marteldood van S. Sebastiaan.
3. Dito, afkomstig van de oude schutterij. De binnenzijde der schaal vertoont de puntige achterkanten van gedreven bloemen, waarmede de buitenkant versierd is. In het midden staat gegraveerd: *Cornelis Jacobsz. Groot, Nicolaes Vryberch capiteinen* en onder den voet: *den 26 April Anno 1622, weecht 32 Loot.*
4. 5. 6. 7. 8. Vijf dito, bewerkt als de vorige, doch zonder inscriptie. Ook de voeten zijn eenigszins anders dan van de vorige.
9. Drinkglas op zilveren voet.

Eigendom van het Provenhuis van Nordingen.

10. Groenglazen bokaal, waarop gegraveerd:

<i>Synodus</i>	<i>Alcmaer</i>	<i>Haarlem</i>	<i>Amsterdam</i>
<i>Alkms.</i>	<i>Johs. Hiole.</i>	<i>Simon Hellius</i>	<i>Balth. Bekker</i>
<i>A^o. 1686</i>	<i>Syn. praeses</i>	<i>Joh. Vergeer</i>	<i>Joh. Tuk</i>
	<i>E. Lycochton</i>	<i>Mr. Pr. Baas</i>	<i>Joh. van de Putt</i>
	<i>Ds. S. Assendelff</i>	<i>Corns. Blauw</i>	<i>J. van Hoeckgeest</i>
	<i>Maarten Prsz.</i>		

<i>Hoorn</i>	<i>Enchuysen</i>	<i>Oeconomi</i>
<i>A. Swalmius</i>	<i>Joh. Roldanus</i>	<i>Abrahamus Helms.</i>
<i>A. Heereveen</i>	<i>H. Rainhorst</i>	<i>Johs. Hiote</i>
<i>Thum. Velius</i>	<i>G. van Rosemond</i>	<i>Eman. Nieuventijt</i>
<i>Pr. Rooker</i>	<i>Mekke IJsbrants</i>	
<i>Deput: Syn:</i>	<i>Edam</i>	<i>Jac. Savenius scripsit</i>
<i>Johann. Hondius</i>	<i>Sim. Rijser</i>	
<i>Simon Hellius</i>	<i>Corns. Ens</i>	
	<i>Jac. Brasker</i>	
	<i>Jac. Hals</i>	

11. Glazen beker op zilveren voet, op het glas gegraveerd 2 apen, naar Ostade, met het inschrift: WAT. IS 'T. DAT M'. IN. DEEZ. WAERELD. ZIET. 'T. IS AAPE. SPEL. EN. ANDERS. NIET.
Nummers 10 en 11 eigendom der Ned.-Herv. Gemeente.
12. Zilveren bekertje en bordje, gemerkt 1649, met houten kokertje, vroeger gebezigd voor de avondmaalsbediening aan zieken.
Eigendom der Evang.-Luth. Gemeente.
13. Glazen beker, waarop gegraveerd de voormalige S. Franciscuskerk aan de Schoutestraat, met deze woorden: 'T WEL. VAAREN. VAN. DEESE. HEYLIGE. KERK. EN. DES. EERWAERDEN. PATER. HENDRICK. BOOTEN. MET. SYN. HEELE. GEMEENTE. VAN. ALKMAAR. De afgebeelde gevel liet pastoor Henricus Boode in 1760 afbreken en door een nieuwen vervangen.
Eigendom der Ontzetvereeniging.
14. Glazen beker, afkomstig van het Baandersgild, waarop gegraveerd het stedelijk wapen, waarboven: CLAREAT OCTOBRIS LVX OCTAVA ALCMARIANIS en waaronder: ALCMARIA VICTRIX.
Eigendom van den heer C. v. d. Pol, te Schoorl.
15. Glazen beker, waarop gegraveerd het stedelijk wapen en het opschrift: DIE WEL REGEERD WEL PERSONEERD.
16. Zilveren gedreven bokaal, gedragen op een uit een drievoet rijzenden hoorn van overvloed. In 3 door lofwerk gescheiden

velden is gegraveerd: *Geschenk van Koning Willem II — aan de Boogschutterij van Sint Sebastiaans Doelen te Alkmaar — 6 December 1843*. Boven op het deksel staat een boogschutter in middeleeuwsch costuum.

17. Glazen beker, waarop gegraveerd gekruiste pijl en boog en het opschrift: *Het corps boogschutters in de stad Alkmaar*. Nummers 16 en 17 eigendom der Boogschutterij.

F. Zegel-, Laken- en Medaille-stempels.

1. Stadszegel van koper, reeds gebezigd in 1439 en in 1582 door een zilveren vervangen. Omschrift:

Sigillu opīdanoru de alekm. ad caus.

Afgebeeld bij Eikelenberg, *Alkmaar en zyne geschied.* blz. 82.

2. Dito van zilver. Omschrift: SIGILLVM. OPIDI. ALCMARIENSIS.
3. Dito dito. Omschrift: SIGILLVM. SALARIVM. CIVITATIS. ALCMARIENSIS.
4. IJzeren cachet, waarop het stadswapen en daarboven: WEES — KAMER.
Eigendom der Ontzetvereeniging.
5. Dito dito, vertoonende het stads wapenschild tusschen 2 weeskinderen, binnen het omschrift: BURGER. WEES. EN. HUYS. ARMEN. HUYS.
6. Koperen dito, hebbende boven het stads wapenschild de aan-eenverbonden letters H en A (Huis-armen). Het huisarmen-huis werd in 1683 met het weeshuis vereenigd.
Numm. 5 en 6 geschonken door regenten van het Burgerweeshuis.
7. Zilveren dito. Om eene lelie tusschen doornen, waarboven een schildje met burg, staat in 2 regels: SIGILL. ECCLES. AVGVST. INVARI. CIVIT. ALCMAR. 1640 — *domine Jehova tibi filium Vnum Elegisti. . 4 . Esdr. 5* ✕ 24.
Eigendom van de Evang.-luth gemeente.

8. Koperen dito, voorstellende het wapen van het Koninkrijk Holland, binnen het omschrift: BURGEMEESTER DER STAD ALKMAAR.
9. Dito dito, voorstellende het wapen van het fransche Keizerrijk, met het omschrift: SOUS PREFECTURE DE L'ARRT. D' ALKMAAR.
10. Dito dito, voorstellende den franschen adelaar, met omschrift: SOUS PREFECTURE D' ALKMAAR. — ZUIDER-ZEE.
11. Dito dito, als voren, met omschrift: MAIRE D' ALKMAAR. DEPT. DU ZUIDER-ZEE.
12. Dito dito, als voren, met omschrift: MAIRE D' ALKMAAR.
13. Dito dito, als voren, met omschrift: DROITS REUNIS. M. G.
14. Koperen briefstempel: *Sous Prefect de l' Arrondisst. d' Alkmaar.*
15. Koperen cachet, waarop de burg, met omschrift: STEDELYKE BELASTING — ALKMAAR.
16. Dito dito der Commissie van Inkwartiering, opgeheven in 1860. De burg tusschen de letters C. V. en I.
17. Twee dito dito, waarop de burg met omschrift: BANK VAN LEENING. Opgeheven 1874.
18. Dito dito, als voren, met omschrift: COMM. VAN GENEESK. TOEZICHT TE ALKMAAR. Opgeheven 1865.
19. Dito dito, als voren, met omschrift: GENEESKUNDIGE SCHOOL TE ALKMAAR. Deze school werd opgericht in 1826, opgeheven in 1865.
20. Dito dito, waarop het wapen van het Hoogheemraadschap der Uitwaterende Sluizen van Kennemerland en Westfriesland.
Eigendom der Ontzetvereniging.
21. Driekant cachet van kristal, waarin gegraveerd 3 wapenschilden, vertoonende een Rijks-appel, 3 vogels en dooreengetrokken letters.

22. IJzeren lakenstempel. De alkmaarsche burg met omschrift: ALCMAARS STAAL. Onder den burg ANNO 1593. *)
23. Dito. De burg anders gevormd; omschrift: ALCMAARS STAAL ANNO 1593.
24. Dito. Stadswapen met omschrift: ALCMAARS. GROOT. DVBBELT. STAAL. Onder het wapen: 1620.
25. Dito. Stadswapen met omschrift: ALCMAARS DVBBELT. STAAL. Onder het wapen 16 . .
26. Dito. De burg met omschrift: ALCMAER STAEL. ANNO 1642.
27. Dito. De burg met omschrift: ANDERHALF. STAEL. 1642.
28. Dito. Stadswapen met omschrift: ALCMAER. GROOT. DVBBELT. DVBBELT. STAEL. Onder het wapen: 1642.
29. Dito, als de vorige, maar met anderen burg op het wapen.
30. Dito. De burg met omschrift: ANDERHALF. STAEL. 1655.
31. Dito. Stadswapen met omschrift: ALCMAARS. DVBBELT. STAAL. Onder het wapen: 1657.
32. Dito. Stadswapen met omschrift: ALCMAARS. GROOT. DVBBELT. STAAL. Onder het wapen: 1657.
33. Dito. Stadswapen, waaronder: ALCMAER. STAEL. 1662.
34. Dito. Stadswapen, waaronder: ALCMAER. STAEL. OP. STECK. 1663.
35. Dito. De burg met omschrift: GEREET TOT ALCMAER.
36. Dito. De burg met omschrift: ALCMARS. 24 HONDERT.
37. Dito. De burg.
38. 78 Kleinere lakenstempels met verschillende merken. Boomkamp getuigt bl. 117 van de bevordering der lakenweverij door de overheid in 1550, en beschrijft bl. 119 vier lakenstempels, waarvan één het jaartal 1553 droeg. Blijkens de kaart van Drebbel, 1597, was het Raamveld toen buiten de

*) Van dezen stempel is een lakenloodje aanwezig. Een ander loodje, waarvan de stempel gemist wordt, toont een schild met burg en van het omschrift slechts: oot. stael. va

Nieuwlanderpoort; de straat de „Ramen” herinnert nog waaromstreeks het vroeger was. Het aantal staalmeesters, in 1598 op 4 bepaald, werd in 1671 tot 3 verminderd; sedert 1677 zijn er niet meer benoemd. De waardijns werden in 1669 van 6 op 4, in 1690 op 3 en in 1700 op 2 gebracht. Den 1 Juni 1671 beklagden zich de alkmaarders bij het algemeen lakenbereidersgild van Holland en Westfriesland, dat zij van de stedelijke regeering geen gildebrieven hadden kunnen verwerven. De z. g. „lakenfabrikeurs-synode” werd, volgens Boomkamp, nog in 1741 alhier gehouden.

39. Twee stalen stempels van den alkmaarschen vroedschapspenning, afgehaald bij v. Loon, *Nederl. Historipenn.* I, 168, en bij Boomkamp, *Alkmaar*, bl. 293.
40. Twee dito dito van de prijspenningen voor den nationalen tooneelwedstrijd te Alkmaar, in den winter van 1880—81, uitgeschreven door de rederijkerskamer Bilderdijk. Vz. een beeld met krans en fakkel zwevende boven het alkmaarsche wapenschild, hier enz., omschr. GROOTE NATIONALE TOONEELWEDSTRIJD. Afsnede: ALKMAAR — 1880—1881. Kz. twee gebogen eiketakken, waarom: TER GELEGENHEID VAN HET 12½JA-RIG BESTAAN VAN ALKMAARS REDERIJKERSKAMER „BILDERDIJK.”
- Eigendom der rederijkerskamer „Bilderdijk.”
41. Vier stempels van de voormalige keurkamer voor goud- en zilverwerk. De merken zijn een pijlbundel, een gekroond schildje met staand kruis, een burg en een x.
42. Stalen stempel met het stadswapen, gediend hebbende voor het maken van chacot-platen der schutterij.

Geschenk van den heer T. L. Koorn.

G. Noodmunten, Gedenk-, Begrafenis- en Gildepenningen, Draagteekens enz.

1. Tinnen noodmunten van 30 en 13 stuivers, geslagen tijdens de belegering van Alkmaar in 1573, zijnde nummers 1 en 2 der afbeeldingen bij v. Loon, *Nederl. Historipenningen*, I, 167, en bij Boomkamp, *Alkmaar en zijne geschied.*, bl. 293. Vele exemplaren.
2. Twee gouden Vroedschapspenningen, van verschillende stempels.
3. Vier zilveren dito, van 3 verschillende stempels.

3 Exemplaren zijn eigendom der Ontzetvereeniging, 1 is geschonken door een ongenoemde.

De verschillen betreffen het zichtbaar zijn van 1 of 2 wielen der vurende kanonnen en de breedte van den burg.

Den 12 April 1692 werd, op het voorbeeld van andere steden, besloten, in plaats van het presentiegeld een vroedschapspenning uit te reiken van 12 à 12½ stuivers waarde; den 6 Augustus 1693 om, vermits de stempelsnijder Arondeaux te Amsterdam het ontwerp niet kon uitvoeren op een penning van 12 st. waarde, een van 25 st. te maken en voor 2 vergaderingen te doen strekken; den 16 November d. a. v. om voor f 4000 zilver aan te koopen; den 6 November 1708 om, wegens het verminderen van den voorraad, 27 zilveren inwisselbaar te stellen voor één gouden; den 20 October 1711 om 1000 nieuwe zilveren penningen te laten slaan; den 29 Augustus 1784 tot het vernieuwen der stempels en het slaan van penningen.

4. Zilveren gedenkpenning van het tweede eeuwgetijde van Alkmaars Ontzet in 1573. Zie 6e. *Vervolg op van Loon, Nederl. Historipenningen*, pl. XLIV, nr. 484. 2 Exemplaren.

Eigendom der Ontzetvereeniging.

5. Gedenkpenning van het derde eeuwgetijde. Vz. het stads wapen met omschrift: HULDE AAN DEN MOED DER VADEREN. 1573. -- Kz.: TER HERINNERING AAN HET BEZOEK VAN KONING WILLEM III TE ALKMAAR OP 8 OCTOBER 1873. Exemplaren in zilver en in brons.
6. Zilveren prijspenning van den nationalen tooneelwedstrijd, gehouden te Alkmaar 1880—81. Zie F 40. Twee exemplaren.
Op het eene is gegraveerd: *Herinnering Medaille*, op het ander: *Uit hoogachting aan het Jury Lid C. W. Bruinvis*.
Het eerste exemplaar eigendom der rederijderskamer „Bilderdijk,” het tweede geschenk van den heer C. W. Bruinvis.
7. Zilveren begrafenispenning. Vz. de gewone attributen en inschriften: *Salich zijn de dooden die inden Heere stervē want sij Rusten van haren Arbeyt.* en *De Doot is een ingangck ten Leven.* Kz. op een hangend kleed: *Donum — Cornelii Buismannii — quartæ classis Almariae — Praeceptoris — Denati VI Cal. Febr. — Anni M D C X C I — Ætatis suae LIV.*
8. Dito van Henricus van Olphen, herv. predikant te Alkmaar, overleden 23 December 1712. Afgebeeld bij de Vries en de Jonge, *Nederl. Gedenkpenningen*.
9. Schoenmakers-gildepenning. Geel Koper. Afgebeeld bij Dirks, *Gildepenningen*. pl. XVII. 2 stuks. Op de kz. ingesneden: 72 *Jilles de Vries* 17 $\frac{1}{2}$ 53 en *Johannes Petrus Goudsblom* 17 $\frac{3}{4}$ 77.
10. Schilders-gildepenning. Lood. Afgebeeld bij Dirks, pl. XVII. Het gilde werd opgericht in 1632.
Nummers 9 en 10 eigendom der Ontzetvereniging.
11. Dito, alleen de keerzijde, waarop binnen den rand met verheven letters in drie regels gestempeld is: CP — 1662 — L H.
Geschenk van den heer B. J. Hoogvorst, te Groet.
12. Dito. Vierkant plaatje van geel koper, waarop ingesneden: *Jacobus van Stadloon* 1760.

13. Lakenkoopers-gildepenning. Geel koper. Afgebeeld bij Dirks, pl. XVI

De nummers 12 en 13 zijn eigendom der Ontzetvereeniging.

14. Baanders-gildepenning. Geel koper. Afgebeeld bij Dirks, pl. XVI.

Geschenk van den heer J. van Heerde.

15. Kaasdragers-penning. Rood koper. Afgebeeld bij Dirks, pl. XVII. 2 Stuks. Op de kz. ingesneden VIII en XII.

Eén eigendom der Ontzetvereeniging, één geschonken door den heer J. Vogelezang.

16. Schutters-presentieloodje, z. g. hoefslag. Vz. een burg, kz. een hoefijzer en het cijfer 40. Vele exemplaren.

17. Brandspuitpenning. Geel koper. Afgebeeld bij Dirks, pl. XVII. 2 Stuks gemerkt No. 4, één No. 2.

Eigendom der Ontzetvereeniging.

18. Dito, aan de kz. vlak. Twee gemerkt No. 1, twee No. 3 en twee No. 5 (De vijfde brandspuit werd aangeschaft in 1755).

19. Hortus-penning. Geel koper. Afgebeeld bij Dirks, pl. XVII. Ingesneden: *dr. IJz. du Bois H(oel) W(erf)*. De Hortus was aan den Singel, beoosten de Kennemerpoort. De beide steenen zuilen van den ingang zijn nog aanwezig.

20. Armenpenning. Geel koper. Vz. de alkmaarsche burg. Kz. ^{DV}_A (diaconie van Alkmaar). 2 Stuks.

21. Dito. Lood. De burg tusschen A en ... Omschrift: DIAKONI.

22. Dito. Lood. Alleen de burg. 2 Stuks.

23. Koperen adrespenning van het hôtel „de Toelast”, van Johs. van der Haagen. 1860—70.

De nummers 19—23 eigendom der Ontzetvereeniging.

24. Gegraveerde zilveren penning. Vz. Een vorstelijk persoon, waarachter eene legertent, nevens een boogschutter. Kz. tusschen de wapens van Jerusalem en Alkmaar: CONCOURS

ARNHEM, 29 MEI 1849. VERTEGENWOORDIGD EN ALZOO ONTVANGEN DOOR DE SCHUTTERS S. C. S. HOLLAND, A. J. STIKKEL, J. HELLING, T. H. DE LANGE, J. HELLING VAN DEN BERGH, C. DE VEER, C. KOEMAN, J. BAKKER SCHUT VAN DE BOOGSCHUTTERIJ VAN ST. SEBASTIAANS DOELEN TE ALKMAAR. GEDENKTEEKEN VOOR DE VERSTAFKOMENDE SCHUTTERIJ.

25. Bronzen exemplaar der medaille, in 1850 door de nederlandsche boogschutters hunnen beschermheer Koning Willem III aangeboden.

26. Verguld eereteeken voor het koningschieten van wege den Opperbeschermheer. Ingesneden: 1852.

27. Metalen strik over pijl en boog. Op de knoop ingesneden: 4e. *Bijeenkomst* DER NOORDHOLLANDSCHE HANDBOOGSCHUTTERIJEN 28 *Julij* 1852.

De nummers 24—27 zijn eigendom der Boogschutterij.

28. Zilveren jaarlijksche prijspenning der Boogschutterij voor het schieten naar den vogel. De marteldood van S. Sebastiaan boven het wapen van Alkmaar tusschen vaandels. Stempelwerk in staand ovaal.

29. Dito dito voor het schieten naar de schijf. Burgje, boog en 2 gekruiste pijlen in krans op liggend ovaal. Onderaan hangt een lint, waarop: SINT SEBASTIAAN.

Nummers 28 en 29 geschenken van mevrouw de wed. A. J. Stikkel, geb. Helling.

30. Gegraveerde zilveren draagpenning aan rood-wit lint. Vz. ARION ALKMAAR 1847-1872. KZ. *Amstels* MANNENKOOR. SAPHO. *Alkmaarsch* MANNENKOOR. 29 *Sept.* 1872.

Geschenk van den heer H. Bossert.

31. Zilveren draagteeken van de liedertafel „Arion,” opgericht 1847.

32. Dito van de(eerste)rederijderskamer «*Bilderdijsk*,» opgericht 1849.

33. Dito van het muziekgezelschap «*Harmonie*,» opgericht 1853.

34. Twee dito van de Ontzetvereeniging «*Van Alkmaar de Victorie*,» opgericht 1860.

De nummers 31—34 eigendom der Ontzetvereeniging.

35. Zilveren plaat voor den slagband voor den tamboer-majoor der schutterij. In een open rond staat op rood laken: AUSPICIIS ARMATA DEI en in 2 regels daaromheen: UIT EENE OPRECHTE ZUCHT VOOR DER BURGEREN WAAPEN-OEFENING ZYN DOOR DE LEEDEN VAN HET GOUD EN ZILVERSMEDEN GILD BINNEN ALKMAAR OP 8 JUNY 1785 DEESE CIERAADEN EN MONTEERING AAN DE E: MANHAFFE SCHUTTERY TEN GEBRUYKEN VAN DER ZELVE TAMBOER MAIOR GEGEVEN. Omhoog de burg tuschen vlaggen en wapens, beneden eene afhangende guirlande. Zie: *Naukeurige Beschryving en Afbeelding van de plechtige overgift der geschenken aan Alkmaars Schuttery*.

36. Gedreven zilveren borstplaat. S. Joris den draak doodende, tusschen eene vlaggen- en wapentropée, op een voetstuk, waarvoor het stads wapenschild. Omschrift binnen een lauwerkrans: DE OUDE SCHUTTERIJ VAN ST. JORIS. PRO PATRIA ET CIVITATE. MDCCLXXXVII.

37. Dito. De marteldood van S. Sebastiaan. Beneden het stads wapenschild op eene vlaggen- en wapentropée. Omschrift binnen een lauwerkrans: LIBERTATIS ERGO ET PRO ARIS ET FOCIS. MDCCLXXXVII.

Nummers 36 en 37 in bruikleen gegeven door de Boogschutterij.

38. Twee cocardes, waarop: 22 Januarij 1798. Gedragen geweest door mr. J. Nuhout van der Veen.

Geschenk van den heer J. Nuhout van der Veen.

39. Cocarde van 1795.

Geschenk van den heer H. van der Hagt.

40. Draagteeken van de leden der Algemeene Feestcommissie ter viering van het derde eeuwgetijde van Alkmaars Ontzet.

Geschenk van den heer C. W. Bruinvis.

41. Vier stuks ronde geel koperen bodeteekens, in het midden voorzien van een verzilverd schildje met den alkmaarschen burg.
42. Stadsbodeteeken aan zilveren kettingen, uit het midden der 18e eeuw, waarin de wapens van de stad en den Stadhouder.
43. Bode-teeken aan zilveren kettingen. Een schilder in zijne werkplaats, van gedreven zilver, achter glas, in ovale zilveren rand, waarop: *SCHILDERS BEGRAFENIS-FONDS: opgericht te ALKMAAR door P. WIGTMAN HZ. den 1 Maart 1830.*
Eigendom van het Schilders-Begrafenisfonds: „Tot een goed einde.”

H. Zegels.*)

a. Van Vorsten en Heeren.

1. Willem (IV), graaf van Henegouwen, Holland enz. 1339. Groene was. Nr. 2 der charters, beschreven in Scheltema, *Inventaris van het archief der gemeente Alkmaar.*
2. Albrecht, paltsgraaf op den Rijn enz. 1358. Rood was. Nr. 4 der charters.
3. Dezelfde, 1361. Groen was. Nr. 5 der charters.
4. Dezelfde, 1365. Groen was. Nr. 6 der charters.
5. Dezelfde. Groen was aan groen zijden koorden.
6. Willem (VI) van Beieren enz. 1394. Groen was. Nr. 12 der charters.
7. Albrecht, paltsgraaf op den Rijn enz., 1401. Groen was. Nr. 18 der charters.
8. Willem (VI), paltsgraaf op den Rijn enz., 1407. Groen was. Nr. 20 der charters.

*) Uit het oud archief der gemeente zijn in deze verzameling overgenomen de charters, die zich onderscheiden door de daaraan hangende zegels. De meerdere zegels van dezelfde personen of instellingen zijn onderling verschillend, tenzij het tegendeel vermeld wordt, hefgeen meermalen het geval is bij aan de Ontzetvereniging behoorende bescheiden.

9. Dezelfde, 1415. Rood was. Nr. 21 der charters.
10. Jacoba van Beieren, hertogin van Gloucester enz., 1426. Rood was. Nr. 22 der charters.
11. Philips (I), hertog van Bourgondie enz., 1452. Rood was. Nr. 32 der charters.
12. Maximiliaan, hertog van Oostenrijk enz., 1478. Rood was. Nr. 38 der charters.
13. Maximiliaan en Maria, hertogen van Oostenrijk enz., 1481. Groen was. Nr. 39 der charters.
14. Philips (II), aartshertog van Oostenrijk enz. 1500. Rood was. Nr. 41 der charters.
15. Philip (II), Koning van Castilie enz., 1505. Rood was. Nr. 43 der charters.
16. Maximiliaan, Roomsche Koning enz., en Karel, aartshertog van Oostenrijk enz. 1507. Rood was. Nr. 45 der charters.
17. Maximiliaan, „gecoren Keyser,” enz. en Karel, aartshertog van Oostenrijk, enz., 1510. Rood was. Nr. 48 der charters.
18. Karel, Koning van Castilie enz., 1517. Rood was. Nr. 49 der charters.
19. Karel, Koning van Castilie enz. en „s Coninx Raetkamer van Hollant.” 1518. Rood was. Nr. 50 der charters.
20. Karel, „gecoren Roomsche Keyser” enz. 1526. Rood was. Nr. 55 der charters.
21. Keerzijde van het vorige zegel. Nr. 65 der charters. Rood was.
22. Karel, Roomsche Keizer enz. 1531. Rood was. No. 59 der charters.
23. Dezelfde. Vergunning der vestiging van het chirurgijngild te Alkmaar, gegeven te Brussel 20 Februari 1552. Rood was. Gelijk aan het zegel van het charter nr. 55.
Eigendom der Ontzetvereeniging.
24. Dezelfde. 1555. Rood was. Nr. 76 der charters.

25. Philips (III), Koning van Castilie enz. 1558. Rood was. Nr. 81 der charters.
26. Dezelfde. 1558 Rood was. Nr. 84 der charters.
27. Dezelfde en Prins Willem van Oranje. 1572. Rood was. Nr. 95 der charters.
28. Philips, Koning van Castilie. Octrooi voor het weeshuis te Alkmaar tot het genieten eener recognitie, door de gildebroeders van verscheidene gilden bij het inkomen van het gild te betalen. 27 Juli 1576. Rood was. Dit zegel toont een geharnasten ruiter te paard.
29. Willem, Prins van Oranje en de Staten van Holland. Gift-brief van de waag en al hare inkomsten aan Alkmaar, ter erkenning der aan het vaderland, inzonderheid in 1573, be-wezen diensten. 13 Juli 1581. Rood was.
30. Boudijn van Zwieten. 1395. Groen was. Nr. 15 der charters.
31. Johan, heer van Egmond. 1443. Rood was. Nr. 26 der charters.
32. Reinoud, heer van Brederode, Vianen, Ameide en Bergen, burggraaf van Utrecht. Verkoop van „een hondert hoylants” in den ban van Bergen aan Fop Cornelisz., 21 Juli 1533. Rood was.
33. Lamoraal, graaf van Egmond. Vergunning van het recht van vrije jacht in de duinen en wildernissen der grafelijkheid aan Harmen Thomasz. en zijne erven, gegeven „tot eg-mont opt hoff,” 6 September 1603. Rood was.
De nummers 32 en 33 eigndom der Ontzetvereeniging.
34. Gerard van Egmond v. d. Nijenburg, heer van Petten, den Enge enz. Overeenkomst met de stad Alkmaar om aan het Burgerweeshuis uit te keeren f 140 's jaars, als erfpacht van het landgoed Boekelsteyn, 14 Juli 1711. Rood was.
Geschenk van regenten van het Burgerweeshuis.

b. Van Geestelijken en Kloosters.

35. Johan van Beieren, bisschop van Luik. 1405. Rood was. Nr. 19 der charters.
36. David van Bourgondie, bisschop van Utrecht. Bevestiging eener vicarie op het S. Nicolaas-altaar in de parochiekerk te Alkmaar, waarvan de stichtingbrief voorkomt onder nummer 52 der zegels. 27 April 1466.
Eigendom der Ontzetvereeniging.
37. George van Egmond, bisschop van Utrecht. 1558. Rood was. Nr. 82 der charters.
38. Nicolaas van Nieuwland, bisschop van Haarlem. 1559. Rood was. Nr. 92 der charters.
39. Hetzelfde zegel als van het vorige nummer.
40. Govert van Mierlo, bisschop van Haarlem. 1575. Rood was. Omschr.:

**S. godefridi a mierle epi harlemen
ad causus.**

Nummers 39 en 40 eigendom der Ontzetvereeniging.

41. Willem Simonsz. van Matenes, abt van Egmond. 1436. Rood was. Nr. 25 der charters.
42. Jacob van Poelgeest, abt van Egmond. 1463. Rood was. Nr. 37 der charters.
43. Willem van der Goes, abt van Egmond. Benoeming van Willem Andriesz. tot rentmeester van de bezittingen der abdij in Kennemerland en Friesland, in de plaats van Pieter Claesz. Palinc. 9 Augustus 1527. Rood was.
Eigendom der Ontzetvereeniging.
44. Simon de Clusa, proost bij het aartsbisdom van Utrecht. Verklaring van de vereeniging, na den dood of het vertrek der bezitters, van twee kerkelijke diensten, staande ter begeving van de rectrix en 7 mindere zusters van het convent

- der derde orde van S. Franciscus binnen Alkmaar. 12 Mei 1493. Rood was.
45. De officiaal van het geestelijk hof van Utrecht, 9 Augustus 1479. Groen was.
 46. De officiaal van het aartsbisdom Utrecht. 24 Juni 1494. Groen was.
 47. De officialen van het geestelijk hof en van het aartsbisdom van Utrecht. 13 Juni 1552. Groen was.
Het zegel van den eerste grooter dan het onder nummer 45 vermelde.
 48. De deken en Gerardus Zoudenbalch, kanunnik van Utrecht. 23 Maart 1512. Rood was.
 49. Jan, prior der regulieren van het S. Willebrordusklooster buiten Alkmaar, getuigt met Dirc Harke z., priester, wiens zegel ontbreekt, dat Lijsbeth Sijmonsd. van Haarlem aan het convent der zusteren van S. Maria van de derde orde binnen Alkmaar verkocht heeft een perceel land te Assendelft. 6 Februari 1455. Groen was.
 50. De gardiaan van het klooster op den berg Sion. Attest omtrent het bezoek der heilige plaatsen door Pouwel Corneliss., van Leiden, afgegeven 25 Augustus 1559. Afdruk onder papier.
Geschenk van den heer J. Masdorp.
 51. Volpert Scult, cureit van Alkmaar, en Jan Harkens, priester en memoriemeester, verkoopen met de gezellen van het koor aan de zusteren aan de Hoogstraat een erf aan die straat. Zondag na S. Joris 1429. Groen was.
 52. Jacob Mathyssoen, cureit te Hillegom, Dirc van Oesterwijk, cureit te Lis, en Martijn Andriess., vicecureit te Sassenheim, de beide laatsten voor Symon Claessoen, subdiaken te Sassenheim. Stichting van een beneficium op het S. Nicolaas- of schippers-altaar in de parochiekerk te Alkmaar en begeving

daarvan voor de eerste maal aan genoemden Symon Claesoën. 1 April 1466. Groen was.

53. Het S. Catharina-convent of Oudehof te Alkmaar, gesticht in 1394. Groen was.
54. St. Margrieten klooster te Roomburch buiten Leiden. Erkenning dat Augustijn van Teylingen betaald heeft 50 rijsche gulden, voor zijnen zwager Jan Gerijtsz., baljuw van de Nieuwburg, wegens het overlijden van diens vrouw Joost Jacobsd., volgens het beding, gemaakt 31 December 1506. Hierbij was deze uitkeering boven zekere lijfrente bij wijze van erfenis bepaald voor hare 2 dochters, Caterine en Marie, de eene door het klooster geprofessijd en de andere gekleed. 20 April 1507. Groen was.

Nummers 52, 53 en 54 eigendom der Ontzetvereeniging.

c. Van Steden, Dorpen, enz.

55. Alkmaar. Groen was. Afdruk van F 1.
56. Idem. » » » » F 2.
57. Idem. » » » » F 3.

De nummers 55, 56 en 57 eigendom der Ontzetvereeniging.

58. Amsterdam	1553	} Groen was. Overeenkomsten met Alkmaar tot afschaffing van het exuegeld.
59. Haarlem	1563	
60. Delft	1557	
61. Enkhuizen	1563	
62. Hoorn	1554	
63. Edam	1524	
64. Beverwijk	1615	
65. Schagen	1593	
66. Westzaan	1598	

67. Polder de Schermeer. Rood was.
Eigendom der Ontzetvereeniging.

d. Van Regeerings- en andere Collegiën.

68. Het Hof van Holland, 1503. Rood was. Nr. 42 der charters.

69. Als voren. 1539. Rood was. Nr. 66 der charters.
70. Als voren. 1560. Rood was. Nr. 85 der charters.
71. Als voren. Bevestiging van het vonnis van schepenen van Alkmaar, waarbij mr. Quirijn Breemburch veroordeeld was tot betaling van *f* 3.6. aan het chirurgijns-gilde, wegens het niet naleven van den artikelbrief; met veroordeeling in de kosten van het appèl. 31 Juli 1626. Rood was.
72. De Staten van Holland en Westfriesland. Benoeming door de Staten-Generaal der rechters tot onderzoek van het gedrag der gearresteerden van Oldenbarnevelt, Hoogerbeets, de Groot, van Ledenberg en de Waal. 20 Februari 1619. Rood was.
73. Dezelfden. Aanstelling van Johan Schooff, oud-burgemeester en raad van Alkmaar, tot rentmeester der domeinen van de vroomen buiten Alkmaar, van de Zijpe en van de Egmondten. 23 Juli 1728. Het zegel als het vorige nummer.
74. Dezelfden. Vernieuwing van het octrooi, den 10 Maart 1750 verleend aan Jacob Maagh, stads-drukker te Alkmaar, tot het uitgeven (in 1736 aan Jan van Beyeren vergund) van het „Naamregister der leeden, steeden en regeeringe derselve” enz. 7 Februari 1765. Het zegel als het vorig nummer.
75. Twee dito losse zegels.
76. Gecommitteerde Raden van het Noorderkwartier? De wapenschilden van Alkmaar, Hoorn en Enkhuizen naar elkander gebogen. Daartusschen s. v. — d. n. — h. s. (zegel van de noordhollandsche steden?). Rood lak.
De nummers 71 tot 76 eigendom der Ontzetvereniging.
77. Verzameling van meer dan 300 schepenzegels van Alkmaar, beginnende van 1412 en eindigende met 1795. Oorspronkelijk aangelegd door de Ontzetvereniging en vermeerderd door de geschenken van vele ingezetenen.

78. Jan Aryaen en Claes Claess., schepenen van Alkmaar. Aechte Pieters, mater van het middelbagijnhof, verkoopt aan Jacob Mathijss. een erf binnen de stad, oostelijk tegenover het convent (Later de standplaats van het capellaniehuis van Jacob Mathijss. (Rufus). 18 September 1465. Groen was.
79. Weegschaal op rond veld, waarboven schildje met burg, omschrift: SCHEEPENEN. DER. STAD. ALKMAAR. Groen was.
80. Als voren, met omschrift: COMMITTE VAN IUSTITIE TE ALKMAAR. Ingesteld in 1795. Groen was.
81. Een posthoorn. Omhoog: ALKMAAR. Beneden B — P (Brievenpost). Rood lak.
82. Esculapius met omschrift: COLL. MED. PHARM. ALCMAR. Rood lak in koperen doos. Twee diploma's van W. Schut wegens volbrachten leertijd en afgelegd examen in de pharmacie, 1 Februari 1780 en 8 Maart 1784.
83. In krans: SOLUS NEMO SATIS SAPIT. Omschrift: SIGILLUM SOCIETATIS PHYSIC. ALCMARIANÆ. Opgericht 1782. Rood lak.
84. V. W. in krans. Omschrift: SIGILL. SOCIET. ART. LIT. PROMOV. ALCMARÆ. Opgericht 1821. Rood lak.
85. NUT EN VERMAAK. Omhoog 2 gevouwen handen. Omlaag fakkel en boomtak. Opgericht Rood lak.
86. Vereeniging tot viering van den gedenkdag van Alkmaars Ontzet in 1573 enz. A en V over elkander. Ter zijden 15—73. Omhoog een burgje. Beneden: 1861. Rood lak.
De nummers 78 tot 86 eigendom der Ontzetvereeniging.
87. Academie te Leiden. Doctorale bul van C. Gz. Coornhert, Alcmarianus. 1651.
Eigendom der Remonstr. Geref. gemeente.

I. Vaandels en Banieren.

1. Twee stokken met eenige lompen -- de overblijfselen van op 18 September 1573 op de spanjaarden veroverde en door

- de overwinnaars verscheurde vaandels.
2. Fragment van een dito, zwart en geel gestreept van zijde.
Eigendom der Ontzetvereniging,
 3. Vaandel van het witte vendel der jonge schutterij in het midden der 17e eeuw, met het opschrift: *LIBERTAS*.
 4. Dito van het groene vendel derzelfde schutterij in dien tijd, met het opschrift: *RAMUS OLIVAE AUREAE*.
 5. 6. 7. 8. Vier roode, blauwe, witte en groene vaandels, met het stadswapen en de opschriften: *PRO PATRIA*, *PRO CIVITATE*, *LIBERTATIS ERGO* en *PRO ARIS ET FOCIS*, den 8 Juni 1785 door de vrouwen der burgemeesters-kolonellen op het Doelenveld aan de schutterij vereerd.
 9. 10. 11. 12. Vier oranje-roode, blauwe, witte en groene vaandels, met het stadswapen en de opschriften: *PUBLICA QUIES SUMMA SALIS*, *PRESSA RESURGIT*, *PROXIMORUM SALUTI INSERVIAMUS* en *VERA NON EFFRENA LIBERTAS*, vervaardigd na de herstelling van het stadhoudelijk gezag in 1787.
 13. Vaandel der gewapende burgerij, met het opschrift: *VOOR HET VOLK EN DE WET*, in een krans, versierd met nationale linten, den 20 Maart 1796 door de regeering aan de burgermacht in den Hout uitgereikt.
 14. Vaandel der nationale burgermacht volgens de regeling van 1799, met het opschrift: *VOOR VADERLAND EN WET*, op rood veld in krans, omhoog versierd met nationale linten, waarop: 3e. Bataillon, 5e. halve brigade. De keerzijde toont een leeuw met opgeheven zwaard, op een rood veld in een krans.
 15. Vaandel der boogschutterij van S. Sebastiaans doelen, zijnde banen van oranje, wit en groen.
 16. Dito, met voorstelling van den marteldood van S. Sebastiaan in wapentropée, waarboven koninglijke insigniën op kussen, enz., den 5 Augustus 1844 door de heeren mr. D. J. v. Ewijk

van Oostbroek en de Bildt, gouverneur van Noordholland, en mr. C. Sandenbergh Matthiessen van Petten en Nolmerban, lid van Gedep. Staten, vereerd.

Nummers 15 en 16 eigendom der Boogschutterij.

17. Banier der liedertafel «*Arion*,» opgericht in 1848. De voorstelling van Arion op den dolfijn geschilderd door den heer J. C. Leich.

Geschenk van den heer H. Bossert.

18. Banier der afdeeling van het Metalen Kruis, 2e sectie, opgericht 8 October 1856.

Geschenk van den heer S. Bruin.

19. Banier, den 8 October 1873 door Alkmaars jufferschap de Feestcommissie aangeboden, om te dienen bij het toenmalige en alle volgende openbare alkmaarsche feesten.

Eenige der vaandels, gebezigd in den historisch-allegorischen optocht, gehouden 8 October 1873, t. w.:

20. Vaandel met het wapen van Willem I, prins van Oranje-Nassau.
21. Dito der oude schutterij.
22. Dito van het „stads-vendel” (hulpcorps der schutterij in 1573).
23. Dito, oranje, wit en blauw.
24. Drie dito, rood, wit en blauw, met de opschriften: HAARLEM, ZUIDERZEE en LEIDEN.

J. Krijgswapenen enz.

1. Twee penbalken of friesche ruiters, gebezigd bij de verdediging der stad in 1573.
2. Twaalf houten speren en een langere dito, vroeger voorzien geweest van kleine vaantjes, vermoedelijk door de spanjaarden bij het opbreken van het beleg achtergelaten.

3. Een aantal ijzeren kanonkogels, ten deele eigendom der Ontzetvereniging, herkomstig van het beleg in 1573, gevonden bij het graven van het Noordhollandsch Kanaal en het afgraven van de Kanaalvest, of gemetseld geweest in den kerktoren te Oudorp en een muur aan het Wortelsteegje.
4. Vier ijzeren borst- en rugharnassen met ringkragen.
Twee daarvan eigendom der Ontzetvereniging.
5. Drie ijzeren stormkappen.
6. Staf van den provoost der oude schutterij, van ebbenhout, ingelegd met kruisbogen, vuurstalen en vonken van parelmoer, versierd met 4 zilveren schilden, waarop gegraveerd de wapens van den Stadhouder, Alkmaar, St. Joris en Jacob Cornelisz. Kinnemaet.
Eigendom der Ontzetvereniging.
7. Dito van den provoost der jonge schutterij, van ebbenhout, ingelegd met handbogen, pijlen en bloemen van parelmoer, versierd met 4 zilveren schilden, waarop gegraveerd eene voorstelling van S. Sebastiaan en de wapens van den Stadhouder, Alkmaar en Jerusalem; op den zilveren dop een lint met ANNO: 1629, op den bovenband: *Soo. Wie. moet wil. begaet. Op. d. Jonge Schutters. doelen. Die. sal. voor. syn. misdaet. In. 't cort. de. straff. gevoelen.*
Eigendom der Boogschutterij.
8. Twee houten trommen der jonge schutterij, beschilderd met de wapens van Alkmaar en Jerusalem, pijlen en bogen en: ANNO 1664.
In bruikleen gegeven door de Boogschutterij.
9. Twee hellebaarden, oud model.
10. Zes-en-zestig hellebaarden, gemerkt met het wapen der stad en het jaartal 1784, den 10 Augustus van dat jaar, te gelijk met 800 nieuwe geweren, patroontasschen enz., in de

Prinsenzaal door de stedelijke regeering uitgereikt aan de schutterij.

11. Twee koperen tromketels, waarop door P. Spont is gegraveerd: Esculapius op een piédestal, waarvoor het stadswapen en: MDCCLXXXIV DONAVERE, tusschen trommels, vaandels en pieken geplaatst op een basement met deze inscriptie:

I. V. DEN BERGH. PRÆSIS.

I. H. RUYS. DECANUS.

G. HOEFMAN. ASSESSOR.

G. CROLL. CONSILIATOR.

B. LULIUS. SCRIBA.

I. GORTER. INSPECTOR.

12. Twee koperen bussen (voor de pijpers), waarop door P. Spont gegraveerd: Esculapius op een piédestal, waarop het stads wapenschild tusschen eene krijgstropen en: MDCCLXXXIV DONAVERE COLL. MED. PHARM. ALCMAR.

Den 8 Juni 1785 werden op het Doelenveld door het Collegium Medico-Pharmaceuticum 16 nieuwe trommels en 16 nieuwe bussen met de noodige bandelieren aan de schutterij geschonken; 4 der trommels en 4 der bussen (voor elk vendel eene) droegen bovenvermelde gravures.

13. Sieraad, waarin S. Joris op porcelein geschilderd, van den ringkraag van een russisch officier, gesneuveld in 1799.

Geschenk van den heer J. C. Koorn.

14. Koperen plaat van een russische grenadiersmuts, 1799.
15. Diptiek en triptiek van geel koper, de eerste blauw geëmailleerd, als amuletten op de borst gedragen door russische soldaten, gesneuveld in 1799.
16. Gedeelte van een ijzeren projectiel, gevonden in de duinen te Bergen (oorlog van 1799).
17. Chacotplaat der nationale garde, ingesteld 1812.

De nummers 14 tot 17 eigendom der Ontzetvereniging.

K. Strafwerktuigen.

1. 2. Twee pijnbanken.

3. Vierkant vlak van eikenhout, waarin bevestigd zijn 7 van boven van gaten voorziene ijzeren staven, vroeger bewaard in het z. g. pijnkamertje.
4. Brandmerkijzer, zijnde 2 gekruiste zwaarden.
5. Strafblok met ijzeren ketting en boei.
6. Dito, vroeger gebezigd in het Diaconiehuis.
Geschenk van Regenten van dat gesticht.

L. Varia.

a. Alcmariana.

1. Stalen eener grondboring tot 294 voeten diepte, in 1860—63 gedaan op het terrein der zoutkeet de Eendracht, behoorende aan de firma D. Bosman en Zoon.
Eigendom der Ontzetvereniging.
2. Houten torentje, ter gedachtenis aan den in 1573 zoo bestormden Rooden toren, gestaan hebbende op het gebint van de in 1873 vervangen ophaalbrug aan het einde van het Luttk-Oudorp.
3. Koperen penhaak, afkomstig uit het in 1857 afgebroken gedeelte van het Koning-Willemshuis, op den hoek der Pieterstraat en Paardensteeg.
Eigendom der Ontzetvereniging.
4. Tracé loodje, met burg tusschen 15—99, van een der kepers van den Waagtoren, vervangen in 1880.
5. Windwijzer, gestaan hebbende op den schoorsteen van de Prinsenzaal van het stadshuis.
6. Ring met 7 ijzeren ingekeepte staven, van 1727 tot 1738 gediend hebbende voor de lodingen van den overgehelden, omstreeks 1690 geschoorden bovenmuur der Groote kerk.

7. Stukje verkoold hout van het gewelf der Kapelkerk , verbrand 21 Augustus 1760.
Eigendom der Ontzetvereniging.
8. Pultrum met het wapen der stad , de letters R. K. en lofwerk , gegoten van geel koper , vroeger geplaatst in de kerk der remonstr.-geref. gemeente.
Eigendom van de Rem.-Geref. gemeente.
9. Raadskussen met het stedelijk wapen.
10. Zilveren kelkenblad , waarop gegraveerd 2 schilden met het wapen van Jerusalem en 2 gekruiste bogen ; afkomstig van de jonge schutterij.
11. Houten geldkistje , waarop geschilderd een sluitmand en een wan en het opschrift : *De zegen des Heeren doet vermeerden* 1643. Afkomstig uit het mandenmakershuis.
Geschenk van den heer J. A. Klaverweyden.
12. Houten armenbus , waarop geschilderd een weesjongen en een weesmeisje en het opschrift : *Gedenckt den Armen*.
13. Dito , met het opschrift : *Gemene Iachtmans bos*.
14. Twee deursleutels van het Schippers-gildehuis.
Geschenk van den heer H. Lijnbach.
15. Begrafenisschild van het Gruttersgilde. Beschilderd ijzer. Het inwendige eener grutterij en het jaartal 1658 (vermoedelijk dat der oprichting).
16. Drie in tweeën gesneden koperen plaatjes , voorzien van namen en merken van alkmaarsche goud- en zilversmeden , 1773—1806.
17. Naamregister der gildebroeders van het chirurgijns-gild Cosmas en Damianus , opgericht in 1552. De oprichters , de doctoren van 1741 tot 1850 , de chirurgijns van 1709 tot 1855 , de apothekers van 1695 tot 1855. Achter glas in lijst.

18. Idem van de doctoren en apothekers, sedert 1724 tot het einde der 19e eeuw. Op hout achter glas in lijst.
19. Memoriaal van regenten van het Collegium Medico-Pharmaceuticum, ingesteld 18 September 1723. De namen van 1770 tot 1800. Op hout achter glas in lijst.
20. Naamregister van de leden der Plaatselijke Commissie van Geneeskundig Toevorrecht, ingesteld 19 Juni 1806. De namen tot 1860. Achter glas in lijst.
21. Naamlijst van heeren lectoren bij de Geneeskundige School, opgericht in 1826, opgeheven in 1865. Achter glas in lijst. Ontbreken: 1859. C. W. Bruinvis. 1864. Dr. C. J. de Lange.
22. Twee houten kleppen, tot in 1880 door de nachtwacht gebezigd tot aankondiging van brand.
23. IJzeren roeper, door den wachter op den Waagtoren (afgeschaft in 1855) tot hetzelfde doel gebezigd.
24. Vijf houten staven, tot in 1882 gebezigd door brandmeesters, onderbrandmeesters en commandeurs.
25. In hout gesneden vignet voor den Nieuwjaarswensch van de opstekers der réverbères, het laatst gebezigd in 1852. Met afgietsels in letterspecie.
Geschenk van den heer J. A. Klaverweyden.
26. Twee réverbères, groot model. In den regel waren dergelijke straatlantarens te Alkmaar kleiner en vierkant van vorm.
27. Stok van den houtvester.
28. Extract uyt het Ordonnantie Boeck der stadt Alcmaer folio CLIX. Ordonnantie ofte Instructie Volgens de welke de Maioor deser Stede hem sal te dragen hebben. 1631. In plano op perkament met afhangend zegel.
29. Briefje met omhulsel van lood, door de bevelhebbers en overheid der stad tijdens de belegering in 1573 gericht aan

Sonoy om hulp, afgedrukt in Boomkamp, *Alkmaar en zyns geschiedenissen*, bl. 244, en de Gelder, *Brieven en andere bescheiden*, bl. 79, volgens de overlevering verzonden in den knop van een polsstok, hetgeen met een anderen brief het geval is geweest, al was ook dit briefje ter verzending gereed gemaakt.

30. Handteekeningen van merkwaardige personen, in betrekking gestaan hebbende tot het beleg der stad in 1573. Achter glas. Eigendom der Ontzetvereniging.
31. Vergulde sleutel, den 17 October 1811 Keizer Napoleon en den 15 October 1814 den Souvereinen Vorst Willem I bij hunne komst te Alkmaar aangeboden, beide keeren buiten de Friesche poort door Nanning van Foreest van Petten, adjunct-maire in 1811, burgemeester in 1814.
32. Kalkbakje van mahoniehout, gebezigd op 8 October 1873, bij het leggen van den sluitsteen der fundeering van het gedenkteeken van Alkmaars beleg, door Koning Willem III.
33. Schrijffpen, bij die gelegenheid gebruikt tot het teekenen van de oorkonde der steenlegging door den Koning.
34. Album, gebonden in rood marokijn met zilveren versiersel, bevattende de opdracht (in calligrafie) van de op bovengenoemden datum aangeboden feestbanier en de handteekeningen der jonge dames, die tot den aankoop bijgedragen hebben. Zie I 19.
35. Kaart van de Alkmaarsche Houten, in 1765 vervaardigd door den stads-timmerbaas A. van Panders. Afdruk der gravure op zijde, in lijst achter glas.
36. Ovaal geschilderd wapenbord van het geslacht Ramp. Jonkheer Engbert R. kocht in 1644 met 4 anderen het Hof van Sonoy (nu het Diaconiehuis). Het huis te Ramp stond in het bosch te Bergen.

37. **Een waerdighe spieghel daer een
yghelic chriſtē mēſche hē in ſpieghelē
ſal om wel te leuē ende die ſonde te
laten.**

Middeleeuwsch gedicht, afgedrukt in *De Navorscher* XIV, bl. 13. Op perkament in lijst.

Nummers 36 en 37 eigendom van het Provenhuis van Palinc.

38. Teekening (achter glas), voorstellende een ruiter te paard, in de gevangenis te Medemblik vervaardigd door don Diego de Piementel en don Juan Xmenez di Medvano, 2 spaansche bevelhebbers, die den 9 Augustus 1588 met het galjoen San Matheo, behoorende tot de Onoverwinlijke Vloot, bij Grevelingen in handen der Staatschen waren gevallen.

Geschenk van den heer J. Masdorp.

39. Acht maten voor droge waren, van glad hout met koperen banden.

Geschenk van den heer P. Az. Bosman.

40. Duimstok, alkmaarsche maat.

Geschenk van den heer H. F. W. Grottendieck.

41. Doosje met schaalte tot het wegen van ducaten zonder gewicht. Duitsch fabricaat van Friderich Dauber.

Geschenk van den heer J. J. Boogh.

42. Doosje met weegschaalte en oud gewicht (engels en azen) voor goud en zilver.

Geschenk van den heer J. A. van den Berg.

43. Veertien stuks vierkant gewicht voor goud en zilver, voor en achter gestempeld met wapens, koningsbusten, heiligen- en krijgsmansbeelden enz. enz. en de jaartallen 1614, 1621 en 1639.

Geschenk van N. N.

44. Tabakspot van geel koper, met kleine kraaltjes als nabootsing van kret bewerkt.
45. Zoogenaamd spaansch pijpje, in 1821 uit het Friesche bolwerk opgedolven.
Eigendom der Ontzetvereeniging.
46. Pijpendoos van hout met koper beslag.
Geschenk van den heer J. A. v. d. Berg.
47. Koperen tabaksdoos, eivormig. Op het deksel een ruiter te paard en eene vrouw met roemer en kan; van onder een rookende man, ten voeten uit, en daarom: *Toeback. Seer. Schoon. Die. spant. de. kroon. bij. wijn. of. bier. daerom. ick. oock. een. pipie. roock. op. mijn. plasier. Anno 1661. Aerien Heyndricksen. Om den buik: die. op. twee. paerde. wil. rijten. En. Slape. onder. schone. vrouwe. haer. Sijde. En. eete. dat. gaer. is. En. drinke. dat. klaer. is. die. moet. hebbe. een. buydel. die. swaer. is.*
Geschenk van den heer F. H. Ringers.
48. Menschen-schedel, in 1844 gevonden in het Vrooner kerkhof.
Eigendom der Ontzetvereeniging.
49. Twee fraai met lofwerk gesmede sleutels, volgens opgaaf gevonden onder eene kade in het Oudorperland.
Geschenk van den heer J. Spijkerman.
50. Gefigureerde marmeren mortier, gevonden in den Kloosterakker te Oudcarspel.
Eigendom van den heer H. W. Holsmuller.
51. Stuk hout, afkomstig van eene in 1859 gemaakte kolderbeheing bij de Rijper-kolksluis, in den Waterlandschen zeedijk tusschen Uitdam en Durgerdam, 4 weken na den aanleg door de paalworm doorboord.
Geschenk van den heer C. Kater Cz.
52. Twee geelkoperen ruitersporen.
Geschenk van den heer A. Kläsener.

53. Groote kist met gebijstte beelden, tafereelen en ornamenten, op verdiepte en met ruitjes ingesneden achtergrond.
54. Tafel van eikenhout, uit de 17e eeuw.
55. Kaaspers, vervaardigd in 1788.
56. Teekening (achter glas). Landschap door P. Plas. Vgl. A 33.
Geschenk van den heer C. W. Bruinvis.
57. Dito dito, door H. D. Kruseman van Elten, geboren te Alkmaar in 1829.
58. Bruiloftskaarten, waarop tempel met portret van H. Hooft Dz., burgemeester van Amsterdam. Inschriften: De heer Matthys Kuyper Bruydegom en Meijuffrouw Elisabeth Immerentia Glas Bruyd.
Geschenk van den heer H. F. W. Grottendieck.
59. Almanach des Heroïdes. 1787. 12°. In bandje van geborduurde zijde.
Geschenk van den heer C. W. Bruinvis.

